maad, on se kulus tullepurskaw mäggi, nimmega Wesuw. töine, mis temmast paljo kõrgem ja surem, seisab Sitzili sare peäl, mis pennikoormat kaks, wiimsemast Itali soppist arwates, merres on. Mägge, mis seäl omma tullepurskamise pärrast kõigil teadaw, kutsutakse Aetnaks. On weel peäle Sizilit mönned töised sared liggimail, mis Itali ma jauks arwatakse. Siit maalt merre kaudo hommiko pole minnes, tulleb innimene

14. Krekamaale. Põhja pool on temma sure maaga ühhes, agga õhto, lõune ja hommiko poolt rajab tedda merri, kus liggi kaks sadda suremat ehk wähhemat saart nähtakse, mis Kreka ma järrele on. Sesamma armas ma olli ammust ajast enne Kristuse sündimist kulus, omma rahwa tarkuse ja sure meistrite pärrast, kes kui kirjatundjad ja õppetud mehhed; kui kawwalad pomeistrid, kujotikkujad, wallajad ja maalmeistrid mailma õtsani omma nimme mälestatawaks jätnud, sest, et nende käest kõik tarkus ja tundmine hakkand tullema, ja meie põlwe rahwas sedda ennamiste nende käest perrinud. Seäl ollid need ennemuiste kõrkid linnad, kelle koggodustele pühha Paulus ommad Epistlid Korintuse, Ewesuse, Tassalonika ja Wilipuse rahwale kirjutas. Nende nimmed on kül weel tännagi päew alles: agga ei olle nemmad ennam, mis olliwad. Korre, tores ja harrimata Turgi rahwas, on jo peäle nelli sadda aastat neid armsaid maid ennese käes piddanud; armota waljusega neid wallitsend, ja kõik kautand ja kustutand, mis endisel ajal Kreka maa ja temma rahwa tarkust ja auu kulutas. Kreskast põhja pole minnes same köhhe

15. Turgi-maale, mis agga selle märato rigi wähhem osfa, et ta kõigesurem pool Asia, muist ka Ahwrikamaa jaus on. Turgi keiser peab asset Konstantinopoli linnas; se on selle merre kalda peäl, mis mustaks merreks nimmetakse, ja Europa ja Asia maa wahhel seäl köhhas wahhet teeb. Lin on lõpmata suur ja ajab kangeste kaupa. Turgi-maalt kallame üllés põhja pole, ja lähheme

16. Ungri-maale, se on Austria keisri perris; wägga õnnistud ja kõige asja polest rikkas. Temma rahwas on prisket suggu, wahwa, wapper ja tõeteggija. Mis mönni immeks wõiks panna, se on se: et nende keles paljo makele sõnnasid kulukse ollewad. Pealin on Presburg. Siit lähheme ikka üllemale põhja pole, ja same siis

17. Bõmi-maale mis üks suur kunningriik ja Austria keisri perris on. Selle ma rahwa keel on üks seggane ja pehme wenne kele murre. Pealin on Prag. Temmaga on rajastiku

18. Slesia suur ma, se on Preissi kunninga omma. Siit tõttame

19. Preissi kunningriki, pealin on Königsberg; agga kunningas issi ellab Saksa-maal omma pessalinnas, nimmega Berlin. Preissist jõuame

20. Pohla-maale, se on nüüd kolmes jaus, ja kolme wallitsejate pärralt; üks osfa on Warsawi linnaga meie, töine Austria keisri, ja kolmas Preissi kunninga omma. Nüüd lähheme weel Kura-maalt läbbi, et jälle Riia kaudo kodo sada, ja olleme siis kõik Europa maad ärrakäinud.

Anname wiimseks weel mönda tähhendust lissaks. Teame, et iggal mõisal kaart on, mis maamõetja tehtud, ja kelle peäle temma kõik mõedo järrele ärramärkind, kuida rajad jookswad; kus kellegi põllomaad; kus metsa, jõgge, weesonekest ehk muud märgitawad asja näeb ollewad, nenda, et kui kaart ausaste tehtud, ja sedda umbwõera innimese kätte antakse, kes kartidest tarkust mõistab sada, temma sellejärrele köhhe igga paika saab tunduma, ja küssimata sinna öskama; teab ka kaardi järrele arwata, paljus maad ühhest köhhast töise minna. Risti-gusid kaartisid on kõigist rikidest, ja kõigist maitest ja merredest, mis maa peäl on, jo ammustki tehtud, ja nimmetakse neid Landkaardiks, s. o. Maakaardiks, kelle peält nähha, kui pitk ja lai üks ehk töine ma; kuhhu pole ta heidab; kellega temma rajas-tiku on; mis ta linnade nimmed; ehk kas jõggesid ja mäggesid, ehk mis weel muud seäl peaks ollema. Merre kaartide järrele juhhatab kompas, mis ikka põhja-tähhe peäle näitab, laewameest de pimmeduses kaljudest ja kardetawa merre köhtadest mõda; ja öskab temma nende järrele laia merre peäl, kus ei teed egga jälgi, egga muud kui agga taewast ja wet nähha, sinna, kuhhu tahtmist on minna. Eks tulle selle eest Jumalale tännu anda, ja südame likumisega pühha Paulusega üttelda: Issand! sa olled innimest omma lomade essimeseks sugguks lonud! ja, kuida pühha Tawet ütleb: tedda tarkuse, õtse kui kroniga ehhitand.

Schweitzi maal rägitakse saksa-, prantsuse- ja itali; Preissi-, Slesia- ja Saksa-maal saksa keelt; Wenne rigis on wenne keel, mis kõigis paigus kulukse, agga peäle sedda weel wiiskümmend kahhetsa keelt. Turgi-maal on turgi keel, agga kulukse seäl ilma temmata kolme kümne wie rahwa keelt ragitawad. Kõik töised maad, mis olle-

Marahwa Kalender 1825, lk. 17